לז: החולץ ליבמתו פרק רביעי יבמות

יחודי בעלמא הוו מיחדי. ויש כאן פת בסלו כיון שאם היה רוצה (ג) היה בא עליה וכיון שפעמים לא היה בא עליה לא מיממדא ולא חזיא דלא לא תימא הכי גם להתיחד הוה אסור כדאמר בפ"ק דכתובות (דף ד. ושם) גבי חתן אם פרסה אשתו נדה הוא ישן כין האנשים ואשתו ישנה כין הנשים ומשום טושא אשה במדינה אחרת נמי ליכא למיחש שאם היה אירע שבא עליה ונתעברה ממנו היה מוליכה עמו לעירו(ד):

וממון המוטל בספק חולקים. אפילו לרבנן דסומכוס (נ"ק לה:) מודו הכא דלא שייך כאן המוציא מחבירו עליו הראיה שאין זה מוחזק יותר מזה והוי כמו הללו באין לירש והללו באין לירש דאמר במי שמת (ב"מ דף קמח:) דימלוקו: **אמר** רבי אבא קם דינא. דוקא בתר דפלג אבל מקמי דפלג לא: **דאמר** ליה אי שתקת שתקת. פי' ולא תטול כלום ולא כמו ספירש בקונטרס אי שתקת ומוזלגא לך דהא קתני יקח לו דרך במאה מנה וכפ"ק דב"ק (דף מ.) גבי מכרן לאחד טולן נכנסו תחת הבעלים והוא בזיבורית אע"פ שלקח עדיות בתמרוטה משום אי שתקת כו' ולא מצי אמרה ליה לכי תהדר כיון שאין בא להפקיע מדינא ומכל דאתי מכח חד לא מצי למימר ואי לא מזבינא לארבעה דהא פסיטא כיון דלא אתי מכח ארבעה לא שבקינן ליה ואם תאמר ארבעה דאתו מכח חד ליהדר הוא חד דמי קלרה וי"ל דמצי אמר ליה לא מכרתי אלא מה שיש לי בה:

הוי

הלכתא אהלכתא אמר אביי מנא אמינא לה דכל ספיקא לר' אליעזר בן יעקב כודאי משוי ליה דתנא [ה]ר' אליעזר בן יעקב אומר [ו]הרי שבא על נשים הרבה ואין יודע על איזהו מהן בא וכן היא שבאו עליה אנשים הרבה ואינה יודעת מאיזה מהן קבלה נמצא אב נושא את בתו ואח נושא את אחותו ונתמלא כל העולם כולו ממזרין ועל זה נאמר [ז]ומלאה הארץ זמה ורבא אמר לך הכי קאמר [ח]זו מה היא יתר על כן אמר ר' אליעזר בן יעקב [ט]לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה אחרת שמא יזדווגו זה לזה ונמצא אח נושא את אחותו איני והא [י]רב כי איקלע לדרדשיר [מכריז] ואמר מאן הויא ליומא ורב נחמן כי איקלע לשבנציב [מכריז] ואמר מאן הויא ליומא [יא]שאני רבנן דפקיע שמייהו והאמר רבא [יב]תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה לישב שבעה נקיים רבנן שלוחייהו הוו משדרי ומודעי להו ואיבעית אימא לרבנן יחודי בעלמא הוא דמיחדי להו דאמר מר [יג]אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו תנא רבי אליעזר בן יעקב אומר [יד]לא ישא אדם [טו]אשתו [טז]ודעתו לגרשה משום שנאמר [יז]אל תחרש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך: ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא ספק אמר אנא בר מיתנא הוא ונכסי דידי הוא ויבם אמר את בראי דידי את ולית לך ולא מידי בנכסי [יח]הוי ממון המוטל בספק וממון המוטל בספק חולקין [יט]ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא ספק אמר ההוא גברא בר מיתנא הוא ונכסי דידי הוא בני יבם אמרי את אחינו את ומנתא הוא דאית לך בהדן סבור רבנן קמיה דרב משרשיא למימר מתניתין היא דתנן [כ]הוא אינו יורש אותם והם יורשין אותו והכא איפכא התם אמרי ליה אייתי ראיה ושקול הכא אמר להו אייתו ראיה ושקולו אמר להו רב משרשיא מי דמי התם אינהו ודאי ואיהו ספק הכא אידי ואידי ספק אלא אי דמיא למתני' [להא] דמיא לספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי יבם גופיה דהתם אמרי ליה אייתי ראיה דאחונא את ושקול ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי יבם לבתר דפלג יבם בנכסי מיתנא בני יבם אמרי אייתי ראיה דאחונא את ושקול אמר להו ספק מה נפשייכו אי אחוכון אנא הבו לי מנתא בהדייכו ואי בר מיתנא אנא הבו לי פלגא דפלג אבוכון בהדאי ר' אבא אמר [כא]רב קם דינא ר' ירמיה אמר הדר דינא לימא בפלוגתא דאדמון ורבנן קמיפלגי דתנן [כב]מי שהלך למדינת הים ואבדה לו דרך שדהו אדמון אמר ילך בקצרה וחכ"א יקח לו דרך במאה מנה או יפרח באויר והוינן בה לרבנן [כג]שפיר קאמר אדמון ואמר רב יהודה אמר רב הכא במאי עסקינן [כד]כגון שהקיפוה ארבעה בני אדם מארבע רוחות א"ה מ"ט דאדמון ואמר רבא [כה]בארבעה דאתו מכח ארבעה וארבעה דאתו מכח חד כולי עלמא לא פליגי דמצו מדחי ליה כי פליגי בחד דאתי מכח ארבעה אדמון סבר מצי א"ל מכל מקום דרכי גבך הוא ורבנן סברי דא"ל [כו]אי שתקת שתקת ואי לא מהדרנא שטרא למרייהו ולא מצית לאשתעויי דינא בהדייהו לימא ר' אבא דאמר כרבנן ור' ירמיה דאמר כאדמון אמר לך ר' אבא אנא דאמרי אפילו כאדמון עד כאן לא קאמר אדמון התם אלא משום דא"ל ממה נפשך דרכי

שפיר קאמר אדמון. דקסלקא דעתא שהקיפו אדם אחד מכל רוחותיו דאמר אורחיה גביה הוא: **דאמו מכח ארבעה.** שארבעה אנשים מכרוס נאלו: **אי שתקת שתקת.** ומד מדמי ליה: **אי שתקת אי לא.** דקיימא לן במסנת ר"מ כ"י קב ונקי במסכת גיטין (דף פז.): **קבלה.** נתעברה: **ונתמלא כל העולם כולו ממזרים.** מספק קרו להו ממזרים: **זו מה היא.** לשון ספק: **יתר על כן.** דאפי' הכא דע"י נישואין הוה והדבר מפורסם גזר ר"מ כן יעקב: **מאן הויא ליומי.** מי מפלה ליגשא ליומים שאתעבר כאן: **דפקיני.** כ"ע בשמייהו וקולאין לבתו על שמו ואם יבא בנו ממקום אחר ישמע שהיא בת אביו ויפרוש: **שבעה נקיים.** שמא מחמת תימוד פרסה נדה בשעה שנתפייסה: **שלוחייהו הוו משדרי.** שבעה יומי קולם ביאתן: **ממון המוטל בספק.** שאין זה מוחזק (ה) בזה יותר מזה דאם זה בן המת אין ליבם בהן כלום ואם בן היבם הוא אין לו בהן כלום הלכך אין כאן מוליא מחבירו להטיל עליו הראיה: **ספק ובני יבם.** הספק מוחזק בהן ביותר דממה נפשך אית ליה זכיה בגוויהו אבל בני יבם שמא אין להם חלק בהם שזה בן ראשון הוא וכולה שלו ומשום הכי סבור רבנן למימר הייבו מתניתין בפ' טושאין על האנוסה(ו) דקתני ספק בן תשעה לראשון ספק בן שבעה לאחרון הוא לא יורש אותן לא זה ולא זה דבני ראשון מדמו ליה אבל בני אחרון ובני אחרון אבל בני ראשון והם יורשים אותו בין שניהם: **והכא אמרינן איפכא.** דהוא מוחזק יותר דהתם להכי מדמו ליה דאמרי ליה אייתי ראיה דאחונא את ושקול והכא נמי אמר להו הא אייתו ראיה דאחונא את ושקול ספק אי אחוכון אנא הבו לי מנתא דבר מיתנא הוא ובני יבם אמרי ליה אייתי ראיה דאחונא את ושקול ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי יבם לבתר דפלג יבם בנכסי מיתנא בני יבם אמרי אייתי ראיה דאחונא את ושקול אמר להו ספק מה נפשייכו אי אחוכון אנא הבו לי מנתא בהדייכו ואי בר מיתנא אנא הבו לי פלגא דפלג אבוכון בהדאי ר' אבא אמר [כא]רב קם דינא ר' ירמיה אמר הדר דינא לימא בפלוגתא דאדמון ורבנן קמיפלגי דתנן [כב]מי שהלך למדינת הים ואבדה לו דרך שדהו אדמון אמר ילך בקצרה וחכ"א יקח לו דרך במאה מנה או יפרח באויר והוינן בה לרבנן [כג]שפיר קאמר אדמון ואמר רב יהודה אמר רב הכא במאי עסקינן [כד]כגון שהקיפוה ארבעה בני אדם מארבע רוחות א"ה מ"ט דאדמון ואמר רבא [כה]בארבעה דאתו מכח ארבעה וארבעה דאתו מכח חד כולי עלמא לא פליגי דמצו מדחי ליה כי פליגי בחד דאתי מכח ארבעה אדמון סבר מצי א"ל מכל מקום דרכי גבך הוא ורבנן סברי דא"ל [כו]אי שתקת שתקת ואי לא מהדרנא שטרא למרייהו ולא מצית לאשתעויי דינא בהדייהו לימא ר' אבא דאמר כרבנן ור' ירמיה דאמר כאדמון אמר לך ר' אבא אנא דאמרי אפילו כאדמון עד כאן לא קאמר אדמון התם אלא משום דא"ל ממה נפשך דרכי

שפיר קאמר אדמון. דקסלקא דעתא שהקיפו אדם אחד מכל רוחותיו דאמר אורחיה גביה הוא: **דאמו מכח ארבעה.** שארבעה אנשים מכרוס נאלו: **אי שתקת שתקת.** ומד מדמי ליה: **אי שתקת אי לא.** דקיימא לן במסנת ר"מ כ"י קב ונקי במסכת גיטין (דף פז.): **קבלה.** נתעברה: **ונתמלא כל העולם כולו ממזרים.** מספק קרו להו ממזרים: **זו מה היא.** לשון ספק: **יתר על כן.** דאפי' הכא דע"י נישואין הוה והדבר מפורסם גזר ר"מ כן יעקב: **מאן הויא ליומי.** מי מפלה ליגשא ליומים שאתעבר כאן: **דפקיני.** כ"ע בשמייהו וקולאין לבתו על שמו ואם יבא בנו ממקום אחר ישמע שהיא בת אביו ויפרוש: **שבעה נקיים.** שמא מחמת תימוד פרסה נדה בשעה שנתפייסה: **שלוחייהו הוו משדרי.** שבעה יומי קולם ביאתן: **ממון המוטל בספק.** שאין זה מוחזק (ה) בזה יותר מזה דאם זה בן המת אין ליבם בהן כלום ואם בן היבם הוא אין לו בהן כלום הלכך אין כאן מוליא מחבירו להטיל עליו הראיה: **ספק ובני יבם.** הספק מוחזק בהן ביותר דממה נפשך אית ליה זכיה בגוויהו אבל בני יבם שמא אין להם חלק בהם שזה בן ראשון הוא וכולה שלו ומשום הכי סבור רבנן למימר הייבו מתניתין בפ' טושאין על האנוסה(ו) דקתני ספק בן תשעה לראשון ספק בן שבעה לאחרון הוא לא יורש אותן לא זה ולא זה דבני ראשון מדמו ליה אבל בני אחרון ובני אחרון אבל בני ראשון והם יורשים אותו בין שניהם: **והכא אמרינן איפכא.** דהוא מוחזק יותר דהתם להכי מדמו ליה דאמרי ליה אייתי ראיה דאחונא את ושקול והכא נמי אמר להו הא אייתו ראיה דאחונא את ושקול ספק אי אחוכון אנא הבו לי מנתא דבר מיתנא הוא ובני יבם אמרי ליה אייתי ראיה דאחונא את ושקול ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי יבם לבתר דפלג יבם בנכסי מיתנא בני יבם אמרי אייתי ראיה דאחונא את ושקול אמר להו ספק מה נפשייכו אי אחוכון אנא הבו לי מנתא בהדייכו ואי בר מיתנא אנא הבו לי פלגא דפלג אבוכון בהדאי ר' אבא אמר [כא]רב קם דינא ר' ירמיה אמר הדר דינא לימא בפלוגתא דאדמון ורבנן קמיפלגי דתנן [כב]מי שהלך למדינת הים ואבדה לו דרך שדהו אדמון אמר ילך בקצרה וחכ"א יקח לו דרך במאה מנה או יפרח באויר והוינן בה לרבנן [כג]שפיר קאמר אדמון ואמר רב יהודה אמר רב הכא במאי עסקינן [כד]כגון שהקיפוה ארבעה בני אדם מארבע רוחות א"ה מ"ט דאדמון ואמר רבא [כה]בארבעה דאתו מכח ארבעה וארבעה דאתו מכח חד כולי עלמא לא פליגי דמצו מדחי ליה כי פליגי בחד דאתי מכח ארבעה אדמון סבר מצי א"ל מכל מקום דרכי גבך הוא ורבנן סברי דא"ל [כו]אי שתקת שתקת ואי לא מהדרנא שטרא למרייהו ולא מצית לאשתעויי דינא בהדייהו לימא ר' אבא דאמר כרבנן ור' ירמיה דאמר כאדמון אמר לך ר' אבא אנא דאמרי אפילו כאדמון עד כאן לא קאמר אדמון התם אלא משום דא"ל ממה נפשך דרכי

ילך בקצרה. על מרחק יטול דרך לשדהו אבל דרך קצרה יעבור לו. אלא יכבה ליטול (שם). שפיר קאמר אדמון. דקא"ל כשהרבעת הבדות שסביביותיו של אדם אחד הן, דממה נפשך אורחיה גביה הוא (שם). שהקיפוה ארבעה בני אדם. דבל חד וחד מדמי ליה דדרך לאו בגלוי הוא (שם). וארבעה דאתו מכח חד. שלקחוה מאיש אחד שהלך זה (שם). אי שתקת שתקת. ואחזל נגר כשהקנה הדרך ממני (שם).

עין משפט נר מצוה

כד א מיי' פט"ו מהל' אישות ביאה הלכה טו:

כה ב ג מיי' פכ"ח שם הלכה כט סמג לאוין קמו טוש"ע אה"ע סימן ב סעיף יח:

כו ד מיי' פי"ח שם הלכה ט סמג לאוין קיח ועשין רמג טוש"ע יו"ד סימן קנב סעיף ח:

כז ה מיי' פ"י מהל' גזילה הלכה כח סמג עשין כ טוש"ע אה"ע סימן ג סעיף י וסימן קיט סעיף ח:

כח ו מיי' פ"ה מהל' נחלות הלכה ד סמג עשין ל טוש"ע שם סימן קכב סעי' ג:

כט ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

ל ח מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעי' ה:

לא ט מיי' פט"ו מהל' טוען ונטען הלכה יח טוש"ע ח"מ סימן קמח סעיף ב:

לב י כ ל מיי' שם טוש"ע שם וסעיף ח:

תורה אור השלם

1. אל תחלל את כתף להזנותה ולא תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה: ויקרא יט כט

2. אל תחרש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך: משלי ג כט

תוס' חד מקמאי

ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא ספק אמר בר מיתנא אנא ונכסי דידי הוו. ובני יבם אמרי ליה את אחינו את ומנתא הוא דאית לך. כתב ר"ש ז"ל דמאי דמודו ליה שקיל והשאר הוי ממון המוטל בספק ויחלוקו ודכי משמע במסקנא דשמעתתא. ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי יבם בתר דפלג יבם בנכסי (אלמנה) מיתנא. אמר להו ספק אי אחוכון אנא הבו לי [1] נכסי דפליג אבוכון בנכסי. ר' אבא אמר קם דינא. ר' ירמיה אמר הדר דינא. משמע לכאורה מדקאמר לבתר דפלג יבם בנכסי מיתנא הא מקמי דפליג בנכסי מיתנא דכ"ע אמר להו מ"נ דלא שייך למימר קם דינא כיון דלא פלג בנכסי ומיהו בפלוגתא דאדמון ורבנן איכא לעיוני בהא מילתא דהא לא קם דינא בהדיה ואפ"ה אמרו רבנן קם דינא. ופסק הרב אלפס כר' אבא דאמר קם דינא כיון דקאי כרבנן. יאע"ג דאמרי' אמר לך ר' ירמיה אנא דאמרי אפילו לרבנן שנייא דחיקא היא. יאע"ג דאיתא בפ' בית בור שני אחים שחלקו יבא להן את ממדינת הים רב אמר בטלה מחלוקת יקי"ל בנותיה אלמא הדר יינא שאני התם דחלוקה בטעות הוא והרב ר' אפרים (מה') פסק כר' ירמיה: ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי סבא ספק א' אנא בר מיתנא ופלגא דידי ויבם אמר את בראי ולית לך ולא מידי הוה יבם ודאי וספק ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי. סבא ויבם שבאו לחלוק בנכסי

[1] מנתא בהדייכו ואי בר מיתנא אנא הבו לי נכסי.

מסורת הש"ס

(א) תוספתא דקידושין פ"א הי"ב. (ב) נדרים נא:. (ג) ירושלמי יח:. (ד) שם. (ה) כ"ז שם נדה סו:. (ו) ירושלמי יח: סו. עד: כתובות סב: סג:. (ז) ל"ל תשה. (ח) ניטין 5. ע"ש הישיבו. (ט) לקמן ק:. (י) כתובות קט: כה"ע. (כ) (לקמן ק:). (ל) כפ"ש. (מ) (ועי' תוס' ירושלמי יח: ד"ה יחודין).

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ממון וכו' מוחזק בנכסי יותר מזה: (ב) הגה' ר"ה ירחדי וכו' היה בא עליה. נ"ב ועיין ביאור דינון זה בתוספות כ"מ סימן מ':

תוספות ישנים

בי עליני בתר דאתי מכח ארבעה ולא קאמר (ז) משום דאלי לאוכרס לאתרבעה דאין לני לבעמיל הדבר אלא כמה שהוא לי כמה שהיה: **אי** לייתת ס"ה ותקח דרך במאה מנה. ותימה דא"ל לכשתהדר שהרי מה יכול להפסידו יותר ואי"ל דמוחל נגיה דהא קאמר לעיל יקח לו דרך במאה מנה ואין זה חל. וי"ל דכיון שלקח מהארבעה חצינן לאלו מיתוך המקח ככר ולא שייך לכשתהדר וא"ל קאמר ליה לי שתקת שתקת ותקבה ממני כיוקר:

(ח) אמר כאן וי"ל ולא קאמר כתר דאתי מכח חד משום דאלי לאוכרס וכו' ובי"ה כתוס' כאן כ"ה לאמר ובתר דאתי מכח חד לא אלי לאמר וכו':

מוסף רש"י

זו מה היא. שאין אדם יודע אותה אשה שהוא נשא אם מיתכת לו אם לאו (נדרים נא:). שמא יזדווגו זה לזה. כן שיוליד כמדינה זו עם בת שיוליד במדינה אחרת (יומא יח:). כי איקלע לדרדשיר. אם היה רגיל ליכנס (שם). מאן הויא ליומא. יש אשה שתנשא לי ליומא שתתעבר כאן ותלד לאחר מכאן (שם). דפקיני שמייהו. ושמם קרוי על בניהם (שם). צריכה לישב שבעה נקיים. מיום שנתגלית, שמא מחמת תימוד לאחר דם (שם). יחודי בעלמא. יאין מקפקין בהן. אלא שהנשר אשה אין מתאוה כמי שאין לו אשה (שם). אין לו פת בסלו. אוכל היום ובולא על מחר (שם ע"ד). הוא אינו יורש אותם. דיורשו מדמין אותו אלו אבל אלו, והם יורשים אותו. דמי מעכב על ידן יחסי ממון המוטל בספק ויחולקו בין שניהם (לקמן ק:). ואבדה לו דרך שדהו. שסתיקו בה בעלי השדות שנתגלה (כתובות קט:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com